

"Historie zamorskie i inne" w Książnicy Cieszyńskiej

Data publikacji: 13.04.2015 18:00

XVI-wieczny leksykon przyrodniczy, XVIII-wieczny rękopis relacjonujący likwidację tzw. redukcji jezuickich w Paragwaju, wydana w Manili w 1743 roku książka o św. Janie Nepomucenie oraz chińska gazeta, w której jest mowa o powstaniu bokserów w Chinach to kolejne "cymelia i osobliwości", z którymi mogli się w zeszły czwartek zapoznać uczestnicy spotkania w Książnicy Cieszyńskiej. Zbiory prezentowały pracownice tej instytucji.

Jolanta Sztuchlik opowiedziała o „Ortus sanitatis” (łac. ogród zdrowia) Johanna Prüssa, wydrukowana w początkach XVI stulecia w Strasburgu. Wydana po łacinie książka z opisem ziół leczniczych, zwierząt oraz minerałów wraz z licznymi drzeworytami znalazła się w zbiorach Leopolda Jana Szersznika w stanie zdefektowanym. Brak było pierwszych i ostatnich części dzieła. Dopiero po dwustu latach udało się ustalić dokładnie jego tytuł i autora, a niekompletny egzemplarz będący w Książnicy okazał się być trzecim znajdującym się w polskich zbiorach bibliotecznych obok wrocławskiego Ossolineum i Muzeum Narodowego w Krakowie (wersja cyfrowa tego ostatniego znajduje się na stronach [Małopolskiej Biblioteki Cyfrowej](#)).

Publikacja ta przedstawia wiedzę o świecie z przełomu Średniowiecza i Renesansu. Jednym z ciekawszych, dla ówczesnego jak i dla dzisiejszego czytelnika, rozdziałów publikacji Prüssa jest ten poświęcony minerałom. — **Magnetyt to był kamień, dzięki któremu można było na przykład zbadać czy żona jest wierna** — zaznaczyła Sztuchlik. — **Wkładano go pod poduszkę i jeżeli żona całą noc spała spokojnie to znaczyło, że jest wierna i jest wszystko w porządku, natomiast jeżeli całą noc była niespokojna i źle spała znaczyło to, że była niewierna.**

Ponadto magnetyt — co można również znaleźć na kartach „Ortus sanitatis” — miał też możliwości pogodzenia zważnionych narzeczonych.

Z kolei Anna Rusnok przedstawiła obiekty pochodzące z Ameryki Łacińskiej, Filipin oraz Chin. Rękopis „Compendio de lo sucedido en las Misiones de Guaranis en el año de 1756 y parte del de 1757 en Orden alaentrega de los siete Pueblos q[ue] Espana da a Portugal” zawiera informację o likwidowaniu redukcji jezuickich w Paragwaju z najbardziej znaną „Republiką Guaraní”. Był to rodzaj swoistych osad-republik zakładanych przez jezuitów w XVII stuleciu, gdzie wyzwoleni spod pańszczyzny kolonizatorów Indianie pod przewodnictwem Towarzystwa Jezusowego pracowali i działali. Obowiązywała tam własność społeczna, a podział dóbr był dostosowany do potrzeb. Były to zasady podobne do późniejszych teorii komunizmu, ale z drugiej strony odwoływały się do chrześcijańskiej prostoty. Ten eksperyment społeczny trwał blisko 160 lat, kiedy to osady zostały zlikwidowane przez Portugalczyków, a jezuici zostali z nich wygnani (problematyka ta poruszona została w filmie Rolanda Joffe’a „Misja” z Robertem De Niro w roli głównej).

Rusnok zaprezentowała również najstarszą znajdującą się w zbiorach Książnicy książkę wydaną poza Europą. Jest to wydany w Manili w 1743 roku „Los desempeños de la gracia en el admirable, e invicto martyr san Ivan Nepomvceno canonico de la santa iglesia metropolitana de Praga en Bohemia” Gregoria Miguela de Taboru. Opowiada ona o św. Janie Nepomucenie, którego kult cieszył się dużą popularnością na Filipinach.

Ostatnią publikacją przedstawioną w czwartkowy wieczór w Książnicy była pochodząca z biblioteki Tadeusza Regera chińska gazeta urzędowa z okresu powstania bokserów — akcji zbrojnej Chińczyków przeciwko dominacji cudzoziemców w latach 1899-1901.

Prezentacja tego swoistego *cicer cum caule* zakończyła cykl spotkań „Cymelia i osobliwości Książnicy Cieszyńskiej”, które od połowy grudnia popularyzowały mieszkańcom Cieszyna najciekawsze zbiory znajdujące się w tej placówce

biblioteczno-naukowej w związku z dwudziestolecie jej powstania.

(ŷ)

